

Agnieszka Mejnartowicz

 <https://orcid.org/0000-0001-8309-2403>

Uniwersytet Barceloński
Barcelona, Hiszpania

Pau Freixa Terradas

 <https://orcid.org/0000-0002-1906-8983>

Uniwersytet Barceloński
Barcelona, Hiszpania

Barceloński ośrodek polonistyczny: historia znikania, nadzieje i perspektywy w kontekście reformy struktury studiów filologicznych w Hiszpanii

The Barcelona Polish Studies Centre: History of Its
Disappearance, Hopes and Prospects in the Context of the
Reform of the Structure of Philological Studies in Spain

Abstract: The process of closing the Polish specialization at the University of Barcelona began in 2013. As a consequence, the over thirty-year-long history of its existence at this university is coming to its end. The first Polish language courses were part of the elective teaching offer of the Slavic specialization; next they became a compulsory part of Slavic Philology, and in 2009 Polish specialization was created as part of a degree Modern Languages and Literatures. In their article, Agnieszka Mejnartowicz and Pau Freixa Terradas present the outstanding creators of the Barcelona center and the research fields they have developed within the framework of the literature and linguistic specialization. They discuss the current functioning of the center at the “new” philology department of the University of Barcelona, transformed in 2019 into the Faculty of Philology and Communication. In the final part of the article, they share their reflections on the perspectives for the development of Polish language and research programs in the context of the reform of the structure of philological studies in Spain.

Keywords: Polish specialization in Barcelona, history, perspectives

Abstrakt: W roku 2013 rozpoczął się proces zamykania specjalizacji polonistycznej na Uniwersytecie Barcelońskim. Tym samym kończy się ponad trzydziestoletnia historia jej istnienia na uczelni. Pierwsze lektoraty języka polskiego były przedmiotami fakultatywnymi, nauczanymi w ramach specjalizacji sławistycznej, później uzyskały status obowiązkowych w programie

kształcenia obowiązującym na filologii słowiańskiej, a następnie w roku 2009 polonistyka stała się osobną specjalizacją oferowaną na kierunku języki i literatury współczesne. W naszym artykule przedstawiamy wybitnych twórców barcelońskiego ośrodka polonistycznego oraz rozwijane przez nich badania literaturoznawcze i językoznawcze. Omawiamy aktualne funkcjonowanie ośrodka na powstałym w roku 2019 „nowym” Wydziale Filologii i Komunikacji. W części końcowej referatu dzielimy się refleksjami dotyczącymi perspektyw rozwoju studiów i badań polonistycznych w kontekście reformy struktury studiów filologicznych w Hiszpanii.

Słowa kluczowe: barcelońska polonistyka, historia, perspektywy

Historia barcelońskiej polonistyki zaczyna się od utworzenia lektoratu języka polskiego i literatury w 1988 roku na Wydziale Filologii Uniwersytetu Barcelońskiego (UB)¹. Pierwsi lektorzy wykładali na UB w ramach umowy dwustronnej zawartej z Uniwersytetem Jagiellońskim. W roku 1994 powstał kierunek filologia słowiańska, na którym przedmioty polonistyczne uznano za obowiązkowe². W rozwoju specjalizacji polonistycznej ważną rolę odegrał kierujący sławistyką pod koniec lat 90. Ricard San Vicente, wybitny tłumacz i wykładowca literatury rosyjskiej. W roku 1999 profesor San Vicente przyczynił się do zatrudnienia w Sekcji Filologii Słowiańskiej Bożeny Zaboklickiej, tłumaczki literatury polskiej na język hiszpański i kataloński, oraz tłumaczki i lingwistki – Doroty Szmidt. Dysponowanie stałą kadrą polonistów miało zapewnić zachowanie spójności oraz ciągłości programu nauczania języka i literatury polskiej. Oprócz zatrudnienia pracowników etatowych podpisane zostały umowy w ramach programu „Sokrates–Erasmus” z polskimi uniwersytetami: Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem Wrocławskim (Zaboklicka, 2021: 135).

¹ Szczegółowe informacje o początkach barcelońskiej sławistyki i specjalizacji polonistycznej znajdują się w artykule Bożeny Zaboklickiej (2021) powstałym na podstawie referatu wygłoszonego w roku 2014 w Instytucie Sławistyki PAN na konferencji „Niekonwencjonalne historie instytucji sławistycznych” zorganizowanej w ramach obchodów 60-lecia sławistyki w PAN. Artykuł dostępny jest w monografii pod redakcją Doroty Leśniewskiej (2021).

² Głównymi przedmiotami kierunku były język i literatura rosyjska. Do roku 2003 przedmioty polonistyczne stanowiły około jednej trzeciej programu filologii słowiańskiej.

W tym czasie Sekcja Filologii Słowiańskiej wchodziła w skład Departamentu Lingwistyki, co zaowocowało intensywną współpracą naukową z językoznawcami oraz ciekawymi projektami badawczymi. W programie kierunku przedmioty polonistyczne obejmowały wówczas trzy semestry języka polskiego, dwa semestry analizy polskich tekstów literackich oraz dwa semestry historii literatury polskiej. W latach 2003–2007 zatrudniono dodatkowo trzech asystentów: dwóch absolwentów filologii słowiańskiej Uniwersytetu Barcelońskiego, Annę Gibert i Paua Freixę, oraz doktorantkę lingwistyki UB – Agnieszkę Mejnartowicz. Wraz z powiększeniem się zespołu polonistów poszerzono program specjalizacji polonistycznej, który do roku akademickiego 2008/2009 włącznie obejmował 11 przedmiotów wykładanych semestralnie (zob. tabela 1).

W roku 2009 Uniwersytet Barceloński przeprowadził reformę Wydziału Filologii. W jej wyniku większość kierunków filologicznych, w tym filologia słowiańska, została zastąpiona jednym wspólnym o nazwie *Llengües i Literatures Modernes* (języki i literatury współczesne)³. Nowy kierunek miał być odpowiedzią na tzw. Deklarację Bolońską i zainicjowany przez nią proces reform systemu szkolnictwa wyższego w Europie. Przeprowadzone zmiany w założeniu miały gwarantować studentom większy wybór wśród specjalizacji niż tradycyjne filologie, gdyż pozwalały na studiowanie dwóch języków i ich literatur należących do różnych i niekiedy dość odległych obszarów kulturowych⁴. O obrębie kierunku języki i literatury współczesne utworzono polonistykę

³ Tłumaczenie nazwy kierunku zaproponowane przez Zaboklicką (2021). Można również znaleźć propozycję tłumaczenia nazwy kierunku (*Llengües modernes*; w języku hiszpańskim – *lenguas modernas*) jako ‘języki nowożytnie’ (zob. „Biuletyn Polonistyczny”, 2019). Trudno tutaj znaleźć rozwiązanie optymalne, gdyż w programie studiów tego kierunku na UB znajduje się również język łaciński.

⁴ Na kierunku początkowo można było wybrać dwie spośród piętnastu specjalizacji językowych: angielskiej, arabskiej, baskijskiej, francuskiej, galisyjskiej, greckiej, hebrajskiej, hiszpańskiej, katalońskiej, łacińskiej, niemieckiej, polskiej, portugalskiej, rosyjskiej i włoskiej.

jako osobną specjalizację. Program nauki języka polskiego został też odpowiednio rozszerzony o przedmioty gramatyczne (fonetyka i fonologia, gramatyka opisowa). W ramach zajęć z zakresu literatury również pojawiły się nowe propozycje, jak np. opracowany przez Iwana Garcię przedmiot polskie sztuki sceniczne (*Arts escèniques poloneses* – zob. tabela 1)⁵.

W roku akademickim 2014/2015 Wydział Filologii UB, kierując się wyłącznie kryteriami ekonomicznymi, postanowił zamknąć nabór na specjalizację polonistyczną oraz na inne rzadziej nauczane języki⁶. Stopniowo zaczęły znikać przedmioty polonistyczne, z czego obecnie zachowały się cztery: dwa językowe, będące właściwie wstępem do praktycznej nauki języka, oraz dwa literackie, poświęcone literaturze polskiej XX wieku (zob. tabela 1).

Pomimo stosunkowo krótkiej historii polonistyka barcelońska może pochwalić się niebanalnymi osiągnięciami zarówno w dydaktyce polonistycznej, jak i w obszarze badań literaturoznawczych, traduktologicznych oraz lingwistycznych. Rozkwit specjalizacji wiąże się z pracą dydaktyczną i naukową Bożeny Zaboklickiej oraz Doroty Szmidt.

Bożena Zaboklicka to nietuzinkowy pedagog, badaczka literatury i przekładu, a przede wszystkim tłumaczka literatury polskiej, dzięki której najważniejsze współczesne dzieła stały się dostępne dla hiszpańskich i katalońskich czytelników. W jej dorobku znajduje się ponad 20 przekładów takich autorów, jak: Sławomir Mrożek, Tadeusz Konwicki, Andrzej Kuśniewicz, Jarosław Iwaszkiewicz, Zofia Nałkowska, Andrzej Szczypiorski i Witold Gombrowicz. Właściwie o profesor Zaboklickiej powiedzieć należy, że jest znakomitą znawczynią i propagatorką

⁵ Wśród zainteresowań badawczych Garcii znajdują się: polski dramat, recepcja polskiego teatru oraz związki katalońskich twórców teatralnych z Polską (zob. Garcia Sala 2012a, 2012b, 2013, 2019; Freixa, Garcia Sala, 2014).

⁶ Zob. przyp. 4. Obecnie studenci mogą realizować specjalizację: angielską, francuską, hiszpańską, katalońską, niemiecką lub rosyjską i – jeśli chcą uzyskać dyplom ze specjalizacją dwujęzyczną, poza wcześniej wymienionymi językami – dodatkowo mają możliwość wyboru języka galisyjskiego, portugalskiego lub włoskiego.

Tabela 1. Przedmioty polonistyczne prowadzone od roku 2003 na Uniwersytecie Barcelońskim. Opracowanie własne na podstawie artykułu Zaboklickiej (2021) i programów studiów UB z lat 2009–2021

Filologia słowiańska 2003–2009	Języki i literatury współczesne	
	2009–2015	2021
<ul style="list-style-type: none"> język polski (pięć semestrów) 	<ul style="list-style-type: none"> język polski (siedem semestrów) fonetyka i fonologia (jeden semestr) gramatyka opisowa (jeden semestr) 	<ul style="list-style-type: none"> język polski (dwa semestry)
<ul style="list-style-type: none"> literatura polska (trzy semestry) przekład (jeden semestr) historia Polski (jeden semestr) historia i kultura Polski w kinematografii (jeden semestr) 	<ul style="list-style-type: none"> literatura polska (trzy semestry) przekład (dwa semestry) polskie sztuki sceniczne (jeden semestr) historia i kultura Polski (jeden semestr) 	<ul style="list-style-type: none"> literatura polska (dwa semestry)

literatury autora *Ferdydurke*. Sama jako swoje najważniejsze osiągnięcie wskazuje przekład *Dziennika* Gombrowicza, za który w roku 2007 otrzymała prestiżową nagrodę gremium wydawców i tłumaczy w Katalonii im. Ángela Crespo. Jako wybitna specjalistka w praktyce i dydaktyce przekładu w tandemach dwujęzycznych dzieli się swoim doświadczeniem zarówno na zajęciach poświęconych strategiom translatorskim, jak i w interdyscyplinarnych projektach badawczych⁷. Jest

⁷ Zaboklicka jest członkiem akredytowanego zespołu naukowego CRET (Grup de Recerca Consolidat sobre Estudis de Traducció i Multiculturalitat) Uniwersytetu Barcelońskiego specjalizującego się w projektach badawczych poświęconych przekładowi

także niestrudzoną organizatorką sympozjów poświęconych ważnym postaciom literatury polskiej (m.in. Władysławowi Reymontowi, Josephowi Conradowi Korzeniowskiemu, Władysławowi Gombrowiczowi, Ryszardowi Kapuścińskiemu), jak również cyklów wykładów przybliżających polską historię i kulturę⁸. Ponadto współorganizuje łamiące stereotypy wydarzenia naukowe o charakterze interdyscyplinarnym, jak np. symposium „In vodka veritas” o obecności alkoholu w kulturze Polski i Rosji. Na koniec warto dodać, że profesor Zaboklicka jest promotorką wyróżnionych prac doktorskich, poświęconych m.in. recepcji literatury polskiej. Chociaż pod koniec 2018 roku badaczka przeszła na emeryturę, nadal jest aktywna naukowo i zawodowo⁹.

Za intensywny rozwój sekcji językoznawczej barcelońskiej polonistki odpowiedzialna jest Dorota Szmidt, która podobnie jak profesor Zaboklicka od roku 2018 jest pracownikiem emerytowanym Uniwersytetu Barcelońskiego. W swojej działalności dydaktyczno-naukowej łączy doświadczenie tłumaczki literatury polskiej i przede wszystkim – wybitnej lingwistki oraz logopedy. Profesor Szmidt jest wieloletnim współpracownikiem naukowym Laboratorium Fonetycznego UB, jednego z najstarszych i najbardziej prestiżowych w Hiszpanii, w którym zajmowała się fonetyką eksperymentalną i prozodią języków romańskich oraz słowiańskich. Rezultatem jej zainteresowań badawczych i współpracy z Laboratorium Fonetycznym są publikacje poświęcone m.in. prozodii języków romańskich oraz fonetyce segmentalnej języka polskiego (zob. Szmidt, 2008; Szmidt, Castellví 2009; Szmidt, Labraña Barrero, 2013;

i wielokulturowości. Brała również udział w projektach Uniwersytetu im. Pompeu Fabra (Universitat Pompeu Fabra – UPF) w Barcelonie poświęconych przekładowi i recepcji literatury katalońskiej.

⁸ Przykładem są liczne wystąpienia profesor Zaboklickiej w katalońskim Klubie Przyjaciół UNESCO i na letnich kursach *Els Juliols* (‘kursy lipcowe’) organizowanych przez Uniwersytet Barceloński.

⁹ Zob. Zaboklicka (2019, 2020). Obecnie, wraz z współautorem niniejszego artykułu, Pauem Freixą, profesor Zaboklicka przygotowuje tłumaczenie na język hiszpański *Opętanych* Gombrowicza.

Castellví, Szmidt, 2014). Wiedzę oraz kwalifikacje zawodowe z zakresu patologii mowy wykorzystuje w pracy dydaktycznej. Oprócz zajęć z praktycznej nauki języka prowadzi kurs fonetyki i fonologii języka polskiego przygotowany dla potrzeb studentów katalońsko- i hiszpańskojęzycznych opierający się na analizie kontrastywnej systemów fonologicznych języka polskiego, rosyjskiego, katalońskiego i hiszpańskiego (zob. Szmidt, Castellví, 2011). Swoim wieloletnim doświadczeniem zdobytym dzięki udziałowi w międzynarodowych projektach poświęconych prozodii języków romańskich wspierała podejmowane przez współautorkę niniejszego tekstu analizy dotyczące intonacji języka polskiego w dialogu półspontanicznym¹⁰. Kolejnym obszarem badawczym Szmidt jest semantyka i leksykografia komputerowa będąca kontynuacją jej leksykograficznych zainteresowań. W ich ramach skupia się na słownictwie wartościującym i nacechowanym emocjonalnie w języku hiszpańskim, polskim i rosyjskim¹¹. O wszechstronności zainteresowań naukowych profesor Szmidt świadczą również prowadzone przez nią wykłady i sympozja traktujące o różnorodności językowej i wielokulturowości, których celem było z jednej strony przybliżenie Hiszpanom wielokulturowej rzeczywistości polskich Kresów Wschodnich, a w Polsce – zaprezentowanie katalońskiej różnorodności językowej¹².

¹⁰ Przykładem projektów, w których brała udział Dorota Szmidt, jest Multimedialny Atlas Prozodii Języków Romańskich (2003–2006) oraz wieloetapowy projekt AMPER (2006–2020) poświęcony prozodii języków romańskich i technologiom powstałym na bazie tego projektu (szczegóły dostępne na stronie Laboratorium Fonetycznego UB: <https://www.ub.edu/phoneticlaboratory/en/projects.html> [dostęp: 28.06.2022]).

¹¹ Szmidt jest współautorką pierwszego słownika rosyjsko-katalońskiego (Szmidt, Zgustová, 1985). Wraz z Andriejem Zainouldinowem z Sekcji Sławistycznej UB zajmowała się badaniami nad polską i rosyjską frazeologią (Zainouldinow, Szmidt, 2018, 2019).

¹² Profesor Szmidt była współorganizatorką sympozjum poświęconego Adamowi Mickiewiczowi i polskiej literaturze współczesnej, na którym przedstawiła wystąpienie na temat Litwy w dziełach Adama Mickiewicza, Czesława Miłosza i Tadeusza Konwickiego. W roku 2004 w katalońskim Klubie Przyjaciół UNESCO prowadziła cykl wykładów *Polskie Kresy Wschodnie i Unia Europejska*. W roku 2007 w Instytucie

Wykorzystane w tytule niniejszego artykułu wyrażenie *historia znikania* zaczerpnięte zostało z doskonałego reportażu Filipa Springera o znikaniu Miedzianki, dolnośląskiego miasteczka z siedmowiekową tradycją, prężnie rozwijającego się do czasów II wojny światowej i całkowicie unicestwionego w czasach PRL (zob. Springer, 2011). Tytuł jest dramatyczny, jednak wskazuje na ogólną tendencję znikania polonistyk zagranicznych w ośrodkach akademickich na południu i zachodzie Europy¹³. W naszym hiszpańskim kontekście z różnych powodów zabrakło wymiany doświadczeń oraz stworzenia silnej sieci współpracy naukowej i dydaktycznej z innymi ośrodkami akademickimi, w których nadal istnieją lektoraty języka polskiego (Uniwersytet w Granadzie i Uniwersytet w Alicante), bądź przetrwała specjalność polonistyczna, jak np. na Uniwersytecie Complutense w Madrycie¹⁴.

Być może podjęte przez nas próby ocalenia barcelońskiej polonistyki i wykorzystane do tego celu metody nie były do końca trafione. Już w roku

Filologii Romańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawiła referaty poświęcone wielojęzyczności i wielokulturowości w kontekście socjolingwistyki języków romańskich.

¹³ Zob. sytuacja ośrodków w Niemczech, Holandii, Hiszpanii, Włoszech i Grecji (Miodunka, Tambor, Achteлик i in., 2018); o sytuacji ośrodków we Francji zob. Hanula (2020); temat zagrożeń polonistyki w Nancy szczegółowo poruszony został w artykule Patrycji Gardin (2022); zagrożeniom lektoratu w Portugalii poświęcone było wystąpienie Ewy Komorowskiej (2021) podczas VII Światowego Kongresu Polonistów.

¹⁴ Na Uniwersytecie w Granadzie (Universidad de Granada) istnieje możliwość studiowania przez cztery semestry literatury polskiej oraz języka polskiego również na kierunkach niefilologicznych, jak np. na historii i antropologii (<https://graecaslavica.ugr.es/docencia/grados> [dostęp: 25.05.2022]). Lektorat języka polskiego (trzy semestry) na Uniwersytecie w Alicante (Universitat d'Alacant) znajduje się w programie kierunku przekład pisemny i ustny (*Grado de Traducción e Interpretación*) i prowadzony jest od ponad piętnastu lat przez Ilonę Narębską, autorkę popularnych podręczników do nauki języka polskiego dla studentów hiszpańskojęzycznych (Narębska, 2016, 2020); opis madryckiej polonistyki i historii ośrodka dostępny jest w „Biuletynie Polonistycznym” (2019) oraz w publikacjach Grzegorza Bąka (2003, 2021).

2012 za namową i dzięki wsparciu Hanny Podolskiej, ówczesnej specjalistki do spraw promocji polskiej kultury i nauki w Konsulacie RP w Barcelonie, założyliśmy stowarzyszenie naukowe *Verbum*, aby pozyskać środki na upowszechnianie naszej specjalizacji w ramach projektów polonijnych. Jako *Verbum*, przy ogromnym zaangażowaniu również naszych kolegów rusycystów, organizowaliśmy konkursy literackie oraz wydarzenia promujące Polskę i polską kulturę. Sporadycznie występowaliśmy nawet w miejscowych mediach¹⁵. Nie podejmowaliśmy prób promocji w szkołach średnich i na corocznych targach edukacyjnych, gdyż ze względów logistycznych i ograniczeń czasowych było to dla nas niemożliwe.

W roku 2012 całkowicie zostały wstrzymane konkursy na etaty pracowników, którzy po otrzymaniu tytułu doktora pozytywnie przeszli proces akredytacji akademickich prowadzonych przez zewnętrzne komisje oceniające jakość pracy badawczej nauczycieli akademickich¹⁶.

¹⁵ Sekcja Filologii Słowiańskiej UB zorganizowała dwie edycje konkursu literackiego *Flor de Sant Joan* ('Kwiat paproci') w ramach obchodów Dnia Świętego Jana (oficjalne święto Katalonii). Z innych wydarzeń warto wymienić: udział w popularnym programie telewizji katalońskiej TV3 „Tot un món” ('Cały ten świat'): <https://www.ccma.cat/tv3/ala-carta/tot-un-mon/polonesos-i-polacs/video/3979650/> [dostęp: 25.05.2022]; Dni Polskie w barcelońskim 'Miasteczku Hiszpańskim' (*Poble Espanyol*) współorganizowane z Konsulatem Generalnym RP w Barcelonie; konkurs fotograficzny „Objectiu Polònia” ('Polska w obiektywie'); obchody 50-lecia powrotu Gombrowicza do Europy z udziałem m.in. Rity Gombrowicz, Jerzego Jarzębskiego i Dominiki Świątkowskiej; organizacja konferencji poświęconej Grotowskiemu z udziałem Pere Saiz, badacza i wykładowcy barcelońskiego Instytutu Teatru (Insitut del Teatre). Szczegółowe informacje dotyczące wszystkich wydarzeń organizowanych przez Sekcję Filologii Słowiańskiej wraz z materiałami promującymi specjalizację polonistyczną dostępne są na stronie: <https://www.facebook.com/Secci%C3%B3-B-3-dEstudis-Eslaus-UB-194866650598005> [dostęp: 25.05.2022].

¹⁶ Na uniwersytetach katalońskich honorowane są akredytacje przyznawane zarówno przez ogólnokrajową komisję o nazwie ANECA (Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación – 'Narodowa Agencja Oceny Jakości i Akredytacji'), jak i przez katalońską Agencję Jakości Systemu Nauczania Uniwersyteckiego (Agència Catalana de Qualitat Universitària – AQU).

Uczelnia w zamian oferuje polonistom przedłużane co rok kontrakty, niemające odpowiednika w polskim systemie, w wymiarze jednej trzeciej etatu, zobowiązujące do posiadania zatrudnienia poza uniwersytetem, w praktyce niekoniecznie związanego z wyuczonym zawodem. W tym miejscu możemy dodać, że konieczność pracy poza uniwersyte-tem części zespołu polonistów jeszcze przed rokiem 2012 zaowocowała ciekawymi projektami interdyscyplinarnymi, jak np. organizacją studiów podyplomowych oraz cyklami wykładów poświęconych wielopłaszczyznowej pracy z imigrantami i zarządzaniu wielokulturowością¹⁷.

Niezależnie od skuteczności podejmowanych przez nas działań bardzo możliwe jest, że nasze wysiłki nie przyniosłyby oczekiwanych rezultatów z powodu priorytetów i wartości, którymi kierują się studenci obecnie rozpoczynający studia. W Hiszpanii, która od lat w Europie ma jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia wśród młodzieży, trudno się dziwić, że poszukiwane są specjalizacje, które potencjalnie mogą zagwarantować zatrudnienie¹⁸. Na Wydziale Filologii i Komunikacji są to przede wszystkim anglistyka, hispanistyka i katalonistyka – kierunki, których ukończenie, wraz z rocznymi podyplomowymi studiami nauczycielskimi, pozwala na podjęcie stosunkowo dobrze płatnej pracy w szkołach średnich. Nasze wysiłki promocyjne okazały się mało skuteczne również ze względu na wyłączenie ekonomiczne racje rządzące aktualną strukturą programów studiów wydziału, który ogólny spadek liczby studentów zapisanych na studia filologiczne wydaje się ratować zmianami nie merytorycznymi, ale bardziej „kosmetycznymi”, jak np. wprowadzaniem chwytliwych przymiotników w tytułach specjalizacji

¹⁷ W latach 2009–2012 Sekcja Filologii Słowiańskiej organizowała i koordynowała na Wydziale Filologii UB studia podyplomowe *Immigració i Acollida* (dosł. ‘przyjmowanie imigracji’) przeznaczone przede wszystkim dla specjalistów pracujących w zakresie wielokulturowości i pragnących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe (pracowników socjalnych, służby zdrowia, pedagogów, prawników). Od roku 2012 studia w rozszerzonej wersji programowej i wspólnie z Uniwersytetem Autonomicznym Barcelony (Universitat Autònoma de Barcelona – UAB) prowadzone są przez Wydział Prawa UB.

¹⁸ Zob. dane Eurostatu dotyczące statystyk bezrobocia (Eurostat, 2021).

(w przypadku naszej, *Llengües i Literatures Modernes*, przymiotnik *modernes* oznacza ‘nowożytny, współczesny’, ale i ‘nowoczesny’) lub modyfikacją nazwy samego wydziału, do której w roku 2019 dodano człon ‘komunikacja’ (*Facultat de Filologia i Comunicació*).

Obecnie perspektywy lektoratu polonistycznego na Uniwersytecie w Barcelonie, w porównaniu z ośrodkami w Granadzie i Madrycie, nie są obiecujące z uwagi na specyfikę struktury studiów na naszym wydziale. W przypadku UB tylko studenci kierunku języki i literatury współczesne mogą realizować wszystkie dostępne polonistyczne przedmioty językowe i literackie, tzn. odbywać dwa semestry praktycznej nauki języka oraz dwa semestry literatury XX wieku. W tym miejscu warto dodać, że od lat cieszą się one ogromną popularnością, przede wszystkim wśród studentów kierunku studia literackie (*Estudis Literaris*), na którym oferowany jest kurs wielkie postaci polskiej literatury XX wieku. Studenci tego kierunku nie mogą natomiast kontynuować zajęć z literatury polskiej, gdyż nie przewiduje tego ich program studiów. Z kolei w przypadku zajęć językowych zniechęcające dla studentów jest to, że w praktyce mamy tylko trzymiesięczny lektorat bez możliwości kontynuacji w następnym semestrze i osiągnięcia przynajmniej poziomu A1¹⁹. Chcielibyśmy podkreślić, że podobna sytuacja dotyka nie tylko przedmioty polonistyczne, lecz także inne języki i literatury rzadziej nauczane na naszej uczelni, których program został znacznie zredukowany po roku 2015. Dlatego też przy kolejnej reformie studiów, która niebawem ma zostać przeprowadzona na Uniwersytecie Barcelońskim, konieczne będzie przyjęcie wspólnej strategii walki o „uwolnienie” tych przedmiotów dla szerszego grona studentów Wydziału Filologii i Komunikacji. Warto również skupić się na intensywnej promocji lektoratu języka polskiego na innych kierunkach, które w swoich programach przewidują rozszerzoną opcję kształcenia językowego. Jeżeli tę walkę przegramy, to bez studentów i zajęć – w scenariuszu optymistycznym – polonistyka zostanie zredukowana do działalności ściśle naukowej,

¹⁹ Kontynuacja nauki wiązałaby się z niewliczeniem przedmiotu do średniej ocen i niezaliczeniem przewidywanego programem specjalizacji liczby punktów ECTS.

wpisującej się w projekty o charakterze interdyscyplinarnym, prowadzone przez akredytowane przez ministerstwo grupy badawcze działające w różnych ośrodkach uniwersyteckich. Możliwość współpracy w takich zespołach nie zawsze jest jednak oczywista.

Historia barcelońskiej polonistyki to historia „znikania”. To również dość niekonwencjonalna historia polonistów o zainteresowaniach interdyscyplinarnych wychodzących niekiedy poza ramy tradycyjnie rozumianych studiów filologicznych. Mamy nadzieję, że przetrwamy w Hiszpanii, jak wspomniana wcześniej Miedzianka Springera, której fizycznie już nie ma, jednak kontynuowana jest prężnie pewna tradycja tego dolnośląskiego miasteczka²⁰. W naszym przypadku przetrwanie oznaczałoby transwersalne projekty badawcze oraz podjęcie próby stworzenia silnej sieci współpracy i wymiany doświadczeń z polonistami oraz badaczami polonoznawcami rozproszonymi po Półwyspie Iberyjskim. Należałoby jeszcze znaleźć odpowiedź na pytanie postawione przez profesor Zaboklicką w jej wystąpieniu z 2014 roku w Instytucie Sławistyki PAN na konferencji poświęconej niekonwencjonalnym historiom sławistyki: „kto nas zastąpi?”. Na chwilę obecną zatrudnienie młodych asystentów na naszej specjalizacji jest nierealne, a reaktywacja lektoratu zagranicznego aktualnie możliwa jest pod warunkiem, że będzie on w całości finansowany przez stronę polską, jedyną zainteresowaną „nieznikaniem” barcelońskiej polonistyki.

Literatura

Bąk G., 2003, *Studia nad językiem i literaturą polską w Madrycie*, w: *Hiszpania – Polska. Spotkania*, red. E. González Martínez, M. Nalewajko, Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN, Warszawa, s. 185–190.

²⁰ Kontynuowana jest tradycja piwowarska Miedzianki we Wrocławiu w browarze Spiż, a po sukcesie książki Springera otworzono warzelnię w pobliżu nieistniejącego już miasteczka (Springer, 2011; Zalesiński, 2018).

- Bąk G., 2021, *Por los caminos polaco – españoles: Gabriela Makowiecka (1906–2002)*, „APORTES”, nr 105, XXXVI, s. 201–229.
- „Biuletyn Polonistyczny”, 2019, <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/institutions/ucm,2926/details> [dostęp: 14.10.2021].
- Castellví J., Szmidt D.T., 2014, *Sonority Effects in the Production of Fricative + Sonorant Clusters in Polish*, „Lingua Posnaniensis”, núm. LVI (1), s. 41–57.
- Eurostat, 2021, *Youth Unemployment*, w: *Unemployment Statistics*, https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Unemployment_statisticsYouth_unemployment [dostęp:10.12.2021].
- Freixa P., Garcia Sala I., 2014, *Recepcja teatru Krystiana Lupy w Katalonii*, w: *Polonistyka wobec wyzwań współczesności*, T. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 773–780.
- Garcia Sala I., 2012a, *Ser o no ser Wyspiański*, w: S. Wyspiański, *Estudio sobre Hamlet*, KRK, Oviedo, s. 9–32
- Garcia Sala I., 2012b, *Pierwszy artykuł o Grotowskim w Hiszpanii*, w: *Tak blisko i tak daleko. Hiszpańskojęzyczny teatr i dramat ostatnich stu lat*, red. U. Aszyk, P. Olkusz, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 124–136.
- Garcia Sala I., 2013, *Polonitzar Hamlet*, „Serra d’Or”, núm. 641, s. 62–64.
- Garcia Sala I., 2019, *Algunes qüestions sobre la relació de Fabià Puigserver amb Polònia*, „Estudis escènics”, núm. 44, s. 1–21.
- Gardin P., 2022, *Dziedzictwo Stanisława Leszczyńskiego. O nauczaniu języka i kultury polskiej w Nancy – historia, wyzwania, zagrożenia*, „Postscriptum Polonistyczne”, nr 1 (29), https://doi.org/10.31261/PS_P.2022.29.03.
- Hanula A., 2020, *Petycja w obronie studiów polonistycznych na uniwersytecie w Tuluzie, Polska we Francji*, <https://polskifr.fr/polska-we-francji/petycja-w-obronie-studiow-polonistycznych-na-uniwersytecie-w-tuluzie/> [dostęp: 14.10.2021].
- Komorowska E., 2021, *Nauczanie polskiego na Uniwersytecie Lizbońskim: wczoraj, dziś... czy jutro?*. Referat wygłoszony na VII Światowym Kongresie Polonistów. Streszczenie dostępne na stronie kongresu: <http://kongrespolonistow2020.uni.wroc.pl/program/> [dostęp: 20.10.2021].
- Leśniewska D., red., 2021, *Niekonwencjonalne historie instytucji slawistycznych*, Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa.
- Miodunka W., Tambor J., Achtelik A. i in., red., 2018, *Nauczanie i promocja języka polskiego w świecie. Diagnoza – stan – perspektywy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

- Narębska I., 2016, *Gramática polaca. Primeros pasos*, Publicacions Universitat d'Alacant, Alacant.
- Narębska I., 2020, *Cuaderno de polaco. Ejercicios para estudiantes*, Publicacions Universitat d'Alacant, Alacant.
- Secció d'Estudis Eslaus, <https://www.facebook.com/Secci%C3%B3-dEstudis-Eslaus-UB-194866650598005> [dostęp: 25.05.2022].
- Springer F., 2011, *Miedzianka. Historia znikania*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec.
- Szmidt D., Castellví J., 2011, *Cechy charakterystyczne fonetyki polskiej w nauczaniu Katalończyków*, w: *Polonistyka bez granic*, T. 1, *Glottodydaktyka polonistyczna – współczesny język polski – językowy obraz świata*, red. R. Nycz, W. Miodunka, T. Kunz, Wydawnictwo Universitas, Kraków, s. 197–207.
- Szmidt D., Zgustová M., 1985, *Diccionari rus-català*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- Szmidt D.T., 2008, *La electroglotografía en el estudio de la estructura sonora de las lenguas*, „Estudios de fonética experimental”, núm. XVII, s. 398–416.
- Szmidt D.T., Castellví J., 2009, *La sonoritat en les fricatives intervocàliques del polonés*, „Estudios de fonética experimental”, núm. XVIII, s. 379–400.
- Szmidt D.T., Labraña Barrero S., 2013, *Entonación de las oraciones interrogativas absolutas neutras en el catalán mallorquín. Comparación con el catalán central de Barcelona 1*, „Onomázein”, núm. 27, s. 286–297.
- Universidad de Granada, <https://graecaslavica.ugr.es/docencia/grados> [dostęp: 25.05.2022].
- Zaboklicka B., 2019, *Are There as Many Weddings as Translations? On Gombrowicz's Spanish El casamiento (The Wedding)*, w: *Gombrowicz in Transnational Context: Translation, Affect, and Politics*, ed. S.G. Dapía, Routledge, New York, s. 53–66.
- Zaboklicka B., 2020, *The Reception of the Polish Nineteenth-Century Novel in Spain and Catalonia*, w: *Another Canon: The Polish Nineteenth-Century Novel in World Context*, eds. G. Borkowska, L. Wiśniewska, LIT Verlag, Zurich, s. 201–219.
- Zaboklicka B., 2021, *Slawistyka na Uniwersytecie Barcelońskim. Historia i sytuacja obecna po reformie kierunków filologicznych*, w: *Niekonwencjonalne historie instytucji slawistycznych*, red. D. Leśniewska, Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, s. 133–141.
- Zainouldinov A., Szmidt D., 2018, *Les étiquettes lexicographiques de la valorisation émotionnelle dans la phraséologie russe et polonaise*, „Językoznawstwo”, nr 1 (12), s. 47–60.
- Zainouldinov A., Szmidt D., 2019, *Роль анималистических компонентов в формировании оценочности русской и польской образной лексики и фразеологии (на*

материале названий птиц), w: *Animalistische Phraseologie in den slawischen Sprachen (Linguistische und linguokulturelle Aspekte) Kollektivmonografie*, Hrsg. H. Walter, V. Mokienko, Ernst–Moritz–Arndt–Universität Greifswald, Institut für Slavistik, Greifswald, s. 56–66.

Zalesiński Ł., 2018, Rok 2011: Premiera „Miedzianki” Filipa Springera, portal „Onet”, <https://podroze.onet.pl/ciekawe/miedzianka-historia-znikania-ksiazka-filipa-springera-o-dolnoslaskim-miasteczku/4p1hmxw> [dostęp: 14.10.2021].

AGNIESZKA MEJNARTOWICZ – PhD, Department of Contemporary Languages and Literatures and English Philology, University of Barcelona, Barcelona, Spain / dr, Departament Języków i Literatur Współczesnych i Filologii Angielskiej, Uniwersytet Barceloński, Barcelona, Hiszpania.

Researcher and teacher of the Section of Slavic Philology of the University of Barcelona since 2003. Linguist and mediator in the Intercultural Mediation Service of the city of Barcelona. Member of the UB Phonetic Laboratory (until 2012) and of the migration research center, CER Migracions. Her scholarly interests include: experimental phonetics, sociolinguistics, intercultural communication. Her most important publications include: *Z problematyki nauczania intonacji języka polskiego. Zastosowanie badań lingwistycznych do opracowania strategii dydaktycznych w nauczaniu cudzoziemców* [On the Issues of Teaching Intonation of the Polish Language: Application of Linguistics to the Development of Teaching Strategies for Foreigners] (Kraków 2011), *Strategie migracyjne. Integracja językowa a utrzymanie języka polskiego w rodzinach w dwujęzycznych regionach Hiszpanii – przykład Katalonii i Balearów* [Migration Strategies: Language Integration and the Preservation of the Polish Language in Families in Bilingual Regions of Spain. The Examples of Catalonia and the Balearic Islands] (2017), *Mediación lingüística y cultural en los Servicios Personales* (Barcelona 2008).

Pracownik naukowo-dydaktyczny Sekcji Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu w Barcelonie od 2003 roku. Lingwistka i mediatorka w Służbach Mediacji Interkulturowej miasta Barcelony. Członek Laboratorium Fonetycznego UB (do roku 2012) i ośrodka badań nad migracjami – CER Migracions. Zainteresowania naukowe: fonetyka eksperymentalna, socjolingwistyka, komunikacja interkulturowa. Jej najważniejsze publikacje to: *Z problematyki nauczania intonacji*

języka polskiego. Zastosowanie badań lingwistycznych do opracowania strategii dydaktycznych w nauczaniu cudzoziemców (Kraków 2011), *Strategie migracyjne. Integracja językowa a utrzymanie języka polskiego w rodzinach w dwujęzycznych regionach Hiszpanii – przykład Katalonii i Balearów* (2017), *Mediación lingüística y cultural en los Servicios Personales* (Barcelona 2008).

E-mail: amejnartowicz@ub.edu

PAU FREIXA TERRADAS – PhD, D. Litt., Department of Contemporary Languages and Literatures and English Philology, University of Barcelona, Barcelona, Spain / dr hab., Departament Języków i Literatur Współczesnych i Filologii Angielskiej, Uniwersytet Barceloński, Barcelona, Hiszpania.

Assistant Professor of the Section of Slavic Philology at the Institute of Contemporary Languages and Literatures and English Philology of the University of Barcelona. He specializes in Polish literature, especially in the work of Witold Gombrowicz and his reception in Argentina. Author of numerous publications that have appeared in international indexed journals and collective volumes. Soon his book entitled *Witoldo wyobrażony. Recepcja twórczości Witolda Gombrowicza w Argentynie i obraz pisarza w argentyńskim kulturowym imaginarium* [*Witoldo Imagined: The Reception of Witold Gombrowicz's Work in Argentina and the Image of the Writer in the Argentine Cultural Imaginarium*] will be published by Instytut Badań Literackich PAN. His most important publications include: *Gombrowicz jako postać fikcyjna w literaturze argentyńskiej* [*Gombrowicz as a Fictional Character in Argentinian Literature*] (2016), *El castellano del Ferdydurke argentino de Gombrowicz* (2019), *Polska szkoła reportażu w świecie. Uwagi wstępne* [*The Polish School of Reportage in the World: Preliminary Remarks*] (2021).

Adiunkt Sekcji Filologii Słowiańskiej w Instytucie Języków i Literatur Współczesnych i Filologii Angielskiej Uniwersytetu Barcelońskiego. Specjalizuje się w literaturze polskiej, szczególnie w twórczości Witolda Gombrowicza i jej odbiorze w Argentynie. Autor licznych publikacji naukowych, które ukazały się w międzynarodowych indeksowanych czasopismach i tomach zbiorowych. Wkrótce wydana zostanie przez Instytut Badań Literackich PAN jego książka pt. *Witoldo wyobrażony. Recepcja twórczości Witolda Gombrowicza w Argentynie i obraz pisarza w argentyńskim kulturowym imaginarium*. Jego najważniejsze publikacje to:

Gombrowicz jako postać fikcyjna w literaturze argentyńskiej (2016), *El castellano del Ferdydurke argentino de Gombrowicz* (2019), *Polska szkoła reportażu w świecie. Uwagi wstępne* (2021).

E-mail: paufreixa@ub.edu